

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deák Ferenc-utca 35.

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei.

Concurs, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICĂȘCĂ-ȘCOLĂȘTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane.

Pentru România și străinătate:

Pe un an 14 franci.
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

† Francisc Iosif I.

În vremea când să ivesc zorile păcii succumbă iubitorul de pace împărat și rege, nădejdea noastră că ne va fi părinte în ziua judecării de pace, cum părinte bun nea fost în lunga și glorioasă lui domnie.

Lui avem să-i mulțumim tot ce avem: și progres economic, și cultural, și libertății cetățanești și libertății bisericesti, tot ce constituie înflorirea vieții sociale. Ungaria care astăzi trece prin sabie și foc ca mână să strălucească în gloria învingerii tuturor greutăților.

În războiu și-a început domnia, în războiu și-o fiinește. *Războiul întâiu la moștenit*, nu la dus înse la exterminare, ci din potrivă la opera păcii. Sufletul lui a creat armonia sufletelor peste războiul fatricid de mai înainte și s'a alcătuit, Ungaria constituțională în frunte cu cel mai constituțional domnitor. Constituționalismul este calitatea mare a răposatului rege, care și-a împlinit aceasta mare calitate în toate actele lui guvernătoare până la moarte.

Unica dorință i-a fost să mențină pacea, să moară în pace. Și de câteori se ridicau norii grei, cari amenințau pacea, privirile să

înălțau la domnitorul păcii, la augusta persoană regală, care ținea ramura păcii în mâinile sale de domnitor al păcii, și duhul păcii să coborâ asupra celor ce-și ascuteau armele. Și iarăș se zicea: până va trăi Francisc Iosif I-ul nu

va fi războiu. Numai când glonțul ucigaș din Saraievo a deschis focul cotra monarhiei și-a scos sabia întru apărare. Războiul cu care și-a terminat viața este *războiul apărării*.

Roata sorții a făcut acum pe urmașul său Carol Francisc Iosif de moștenitor al acestui înfricoșat războiu, dar și a gloriei lui. Francisc Iosif I. și peste sângiurile războiului lasă gloria moștenirii, pentru că o glorie a naturei a fost întregă ființa lui, care poate le împlinește cu glorie, și pacea și războiul. Colo gloria domnitorului constituțional, ici gloria domnitorului învingător.

Biserica românească în totdeauna a aflat mângăere la treptele tronului. Din sentimentul lui constituțional a răsărit și constituția noastră bisericească, cetatea sfântă a dezvoltării noastre culturale. Din robii unei ierarhii streine ne-a făcut liberi și a depus în mâna noastră soarta

bisericii prin sancționarea „Statutului organic“.

Tot din sentimentul lui constituțional a răsărit legea de naționalitate, a doua creațiune epocală a libertăților cetățenești.

Aceste două creațiuni sunt monumentele neperitoare ce și le-a ridicat în inima poporului românesc, și au susținut sentimentul recunoștinței între toate împrejurările grele ale vieții.

Vraja numelui lui este și astăzi îndemnul poporului nostru de a-și jertfi viața pe câmpul de luptă pentru cel ce i-a deschis cale libertăților cetățenești. Și va rămânea tipul legendar al bunului domnitor în tradițiile poporului românesc.

Ca om a fost bunătatea întrupată. S'au format legende despre bunătatea inimei lui față de aceia cari au avut fericirea a ajunge în apropierea lui.

Ca domnitor a avut bucuria fericirii popoarelor de sub înțeleapta lui ocârmuire, ca om înse a îndurat cumplite nenorociri. Și-a pierdut pe unicul fiu și moșteritor al tronului, apoi pe îngerul păzitor al domniei lui, pe neuitata regină Elisabeta. Nenorociri ca a-le lui Iov, și toată lumea a căzut cu sufletul în fața acestor nenorociri, numai el a rămas neclintit tare în suportarea nenorocirilor și a rămas bunul părinte al supușilor săi, până în clipa când sa mutat din splendoarea curții sale împărătești în strălucita împărăție ce și-a creat prin virtuțile sale în istorie.

Ne închinăm înainte voinței neispitite de sus, care așa au rânduit să se sfârșească acest nobil suflet, pentru care ne rugăm cu osârdie, să-și afle răsplata sa în ceriuri.

In veci pomenirea lui.

Nr. 5030 prez.

1916

Circular.

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din eparhia Aradului.

Firul telegrafic ne-a adus știrea neașteptată, dar cu atât mai dureroasă, că Majestatea Sa, prea grațiosul împărat și rege apostolic Francisc Iosif I-ul a trecut din viața pământescă cu datul de 8/21 l. c. seara după orele 9.

Este mai presus de orice îndoială, că aceasta știre întărită și cu pecetea tiparului, a umplut de adâncă întristare și de simțită durere inimile și răunchii tuturor popoarelor monarhiei noastre austro-ungare, dar tot mai pre-

sus de orice îndoială este și faptul, că de asemenea durere și întristare s'a umplut și inima și răunchii tuturor credincioșilor bisericii noastre ortodoxe române din această monarhie, ceea ce se esplică prin faptul, că noi știm precum și trebuie să știm a ne da seamă de adevărul, că fericitul întru pomenire monarh, purtătorul coroanei sfântului Stefan a fost bunătatea întrupată a inimei regale, îngerul păcii și părintele adevărat al tuturor popoarelor supuse înțelepte și blândeii Sale oblăduiri, iar neamului și bisericii noastre naționale ortodoxe române și așezămintelor ei, i-a fost în tot timpul glorioasei Sale domniri un ocrotitor și sprijinitor neîntrecut.

Dar ori cât de simțită este durerea și de profund doliul, în care ne-a străpus și pe noi încetarea din aceasta viață a fericitului întru pomenire, a nemuritorului nostru monarh, totuși în fața faptului neștrămutabil nu ne rămâne alta de făcut decât: să ne prosternăm cu umilință și supunere tronului prevedinței divine, carea astfel a dispus în sfaturile sale necuprinse de mintea omenească și deodată cu aceasta să ne facem și acum datorința de cetățeni pururea credincioși înaltului Tron și casei domnitoare și împreună cu celelalte popoare ale monarhiei noastre austro-ungare să dăm și noi espresiune și în formă esterioră profundului nostru doliu, de care suntem cuprinși din incidentul pomenit.

Spre acest scop trimitem acest circular la toate comunele bisericesti și astfel la toate oficiile parohiale din eparhia încredințată arhiepiscopiei noastre spre luarea la cunoștință a acestei știri triste și dureroase, îndatorând toate oficiile parohiale, ca după primirea acestui circulariu:

1. să dispună și să controleze, ca clopotele să se tragă în trei zile după olaltă, dimineața, la amiaz și seara, cel puțin 30 minute.

2. Pe edificiile publice: biserici, edificii școlare, etc. — să se arboreze steag negru, care, dacă n'am dispune altcum, va avea să rămână arborat în curs de șase săptămâni spre vestirea tuturor a doliului nostru general.

3. Pentru ziua mormântării, carea după știrile ziaristice ar fi Joi în 17/30 l. c., se dispun ferii în toate institutele noastre de învățământ.

4. In Sâmbăta ce va urmă după mormântare, în fiecare din bisericile noastre are să se celebreze parastas solemn pentru sufletul răposatului împărat și rege Francisc Iosif I-ul. La acest parastas oficiile parohiale se îndatorează a invita de timpuriu antistia comunală și alte autorități locale, având pe

lângă poporul credincios să participe la parastas toată tinerimea școlară sub conducerea corpului ei didactic, observându-se, că în acea zi nu se țin ore de prelegere, dar elevii vor fi obligați ca după celebrarea parastasului să se întrunească la școala lor, unde învățătorul și respective directorul le va vorbi despre viața și activitatea nemuritorului împărat și rege și despre deosebita grație părintească ce-a manifestat față debiserica noastră și așezămintele ei întot cursul glorioasei sale domnii.

5. Spre dovedirea și eternizarea doliului nostru și în afacerile interne oficiale, dispunem ca atât hârtia cât și coverta pentru corespondențele oficioase, să fie încadrate în negru și cu sigil de ceară neagră.

6. În legătură cu cazul trist și dureros de mai sus, aducem totodată la cunoștința tuturor, că după trecerea din viață a gloriosului monarh Francisc Iosif I, pe tronul regal s'a urcat Majestatea Sa cesară și apostolică regească Carol Francisc Iosif, sub numele de Carol, în consecință dispunem că:

7. La pomenirea Domnitorului, prescrisă în ritualul bisericeii noastre, de acum înainte are să se pomenească în tot locul împăratul și regele nostru **Carol**, și tot numele acestui împărat și rege are să se pomenească și la cetirea rugăciunii de îngenunchiare, dispusă de noi prin pastorala emisă din incidentul războiului mondial de acum.

Arad, 9/22 Noemvrie 1916.

Al vostru tuturor de binevoitor

Jean J. Papp,
Episcop.

Regele Carol cătră popoarele Sale.

Foaia oficioasă a apărut aseară în ediție extraordinară și cominecă următoarele:

Majestatea Sa cesaro-regală a binevoit pregrațioasă a edă următorul manifest:

Iubitul meu conte Ștefan Tissa!

Cu ziua de azi am luat în primire guvernarea și Vă întăresc pe D-ta și ceialalți membrii ai ministeriului maghiar în poziția Dvoastră. Totodată Vă încredințez, să publicați proclamațiunea adresată Cătră Popoarele Mele alăturată aici.

Viena, noemvrie 22/1916.

Carol m. p.
Ștefan Tissa m. p.

Cătră Popoarele Mele!

Adânc consternat stau dinpreună cu Patria și Popoarele mele credincioase înaintea catafalcului acelui nobil domnitor, care aproape 70 de ani a purtat grija soartei monarhiei. În fragedă tinereță a fost chemat pe tron de grația Atotputernicului și i-s'a dat lui, ca până la adânci bătrânețe, neclintit și nerăpus de suferințele grele omenești, să se sacrifice escluziv datoriiilor impuse lui prin dignitatea sa imperială și prin iubirea nemărginită a Popoarelor Sale. Înțelepciunea, considerația și îngrijirea lui părintească a înființat conviețuirea pacinică și bazele statornice a dezvoltării libere între turburări și pericole grele, pe vremuri bune și rele, el a condus Austro-Ungaria în timpul lung binecuvântat al păcii la acel pedestal al puterii, de unde și azi dinpreună cu aliații săi credincioși ține piept față de dușmanul care o năvălește din toate părțile. Operile lui trebuie să le continue și să le îndeplinesc. În vremuri furtunoase pășesc pe veneratul tron strămosesc testat mie îndeplină splendoare de mărețul meu antecesor. Scopul încă nu este ajuns, nu s'a sfârșit încă credința deșartă a dușmanilor noștri, că cu continuarea atacurilor pot învinge, ba chiar zdrobi monarhia. Mă simt unit cu popoarele mele în hotărîrea neclintită, *ca să duc la sfârșit rezbelul până la eluptarea unei păci, care asigură existența monarhiei și bazele sigure a dezvoltării neconturbate.* Cu încredere mândră contez, că armata mea eroică, bazată pe iubirea de patrie gata de jertfă a popoarelor mele, în tovărășie credincioasă de arme cu armatele aliate, cu ajutorul lui Dumnezeu va respinge toate atacurile inamicilor și va duce la sfârșit învingător războiul. Tot așa de neclintit cred, că monarhia mea, a cărei putere rezidă în soarta comună din nou pecetluită și nedespărțibilă, va ieși din războiu oțelită și întărită înlăuntru și în afară. Și cred, că popoarele mele, pătrunse de conștiința unirei și de adâncă iubire de patrie și unite prin hotărîrea gata de jertfă de a răpune inamicul extern, vor conlucra și la renașterea pacinică, ca să asigure era înfloririi interne, prosperării și întăririi celor două state a monarhiei și a ținuturilor adnexate lor, a Bosniei și Herțegovinei.

Cerând mila și binecuvântarea cerului asupra mea, asupra patriei și popoarelor mele, *jurând înaintea feții Atotputernicului că voi fi chivernisitor credincios moștenirii testale de strămoșii mei.*

Voiesc să fac totul, ca jertfele și grozăviile războiului să se sfârșească cât de curând, doresc, să câștig popoarelor mele binecuvântarea păcii,

îndată ce-mi permit aceasta, onoarea armelor, interesul statelor și aliaților mei și încăpăținarea inamicilor mei. *Voiesc să fiu domnitor drept și iubitor popoarelor mele. Constituția și legile doresc să le respectez. Voiu veghia cu grije asupra egalității de drept. Nizuința constantă-mi va fi să promovez bunurile spirituale și morale a popoarelor mele, să apăr libertatea și ordinea de drept și să asigur rodul muncii cinstite pentru membrii muncitori ai societății.* Moștenirea scumpă moștenită dela antecesorul meu este: coroana și alipirea reciprocă și încrederea poporului, chemarea mea domnitoare, grandioasă și ponderoasă, la îndeplinirea datoriei mele îmi iau putere din acestea. Cu încredere în puterea de viață a Austriei și Ungariei, pătruns de adâncă iubire față de popoarele mele, îmi pun în serviciul acestei probleme grandioase viața și toată puterea mea.

Viena, 21 Noemvrie 1916.

Carol m. p.

Tisza m. p.

Testamentul către popoarele sale.

Foaia oficioasă din Viena a adus în ediție specială următorul comunicat despre testamentul decedatului rege apostolic Francisc Iosif I, în care își ia adio dela popoarele sale, dela armată și marină:

— Î-mi exprim sincera mulțumită iubitelor mele popoare pentru credincioasa iubire cu care s'a purtat atât în vremurile de fericire cât și în cele de grea încercare față de Mine și Casa mea. Conștiința acestei alipiri a căzut bine inimei mele și din aceasta iubire mi-am luat puterea la împlinirea datoriei mele grele de domnie. Păstrați și pentru urmașul meu aceste desinteresate și patriotice sentimente.

Pătruns de sentimentul mulțumirii îmi aduc aminte și de curajul și devotamentul armatei și marinei mele. Biruințele noastre m'au umplut de bucurie și mândrie, iar nenorocirile cari i-au ajuns fără vina lor, de durere. În escelentul spirit ce a animat armata și marina, precum și ambele honvezimi, văd chezășia, că și urmașul meu întotdeauna se va putea răzimi pe ele.

Telegrama împăratului Vilhelm.

Adânc sguduit am primit știrea despre trecerea la cele eterne a mult stimatului tău unchiu, Majestatea Sa, Francisc Iosif. În urma domniei fericitului împărat, care din mila lui

Dumnezeu a durat minune de îndelungat, șasezecișopt de ani, se va eterniza o epocă binecuvântată în istoria monarhiei: Popoarele austro-ungare jelesc un domnitor de care au fost legate cu deplină încredere și cu profundă iubire. Noi, cari aparținem unei generații mai tinere, ne-am obișnuit, să stimăm în venerabila figură a fericitului domnitor modelul regelui conștiinței de datorie regală. Imperiul german își perde în el pe aliatul credincios. Iar eu pe preastimatul amic al tatălui meu. Voința neispită a lui Dumnezeu, l-a răpit în mijlocul celui mai mare războiu mondial, și el care a stat până la ultima răsufare lângă aliații săi, n'a ajuns să vadă gloriosul sfârșit al războiului. Dumnezeu să-i dea după lunga și binecuvântata viață, odihnă veșnică. Ție putere și ajutor la suportarea marelui sarcini, ce ai hărăzit-o în aceste vremuri serioase. Binecuvântarea fericitului să fie asupra Ta și asupra popoarelor Tale. Cu rugăciuni intime și cu cea mai credincioasă condolență sunt cu gândul la Tine.

Wilhelm.

Regele Carol a răspuns împăratului Wilhelm următoarele:

— Mi-a servit de dureroasă mângâiere profund sguduitoarea condolență, ce-mi-ai trimis-o scumpe amice, în aceste grele zile de încercare când Dumnezeu a chemat la sine pe Majestatea Sa cesaro-regală, și când pe Mine și casa mea și Austro-Ungaria ne-a atins de cea mai amară durere. Pentru toate aceste îți exprim cea mai călduroasă mulțumită, și pentru sentimentele Tale de stimă și amiciție față de cel preamărit, care atât de mult a ținut la Tine. Precum ca stânca a biruit acest războiu mondial alianța încheiată cu Tine, așa să rămână ea și între noi. Amintirea și binecuvântarea fericitului să ne povățuiască pe calea comună la succesul cinstit. Dea Dumnezeu așa să fie. Cu amiciție fidelă și călduroasă strângere de mână.

Carol.

Incoronarea regelui Carol.

Foaia oficioasă publică următorul act regal:

Iubite conte Tisza!

Conduc de intențiune ca cât mai curând să mă încoronez de rege al Ungariei, Bosnia-Herțegovinei și a Dalmației, te poftesc a te pune în contact cu parlamentul și să-mi înaintezi proiectul în chestiune.

Carol m. p.

Tisza m. p.

Biografie. Bătrânul nostru împărat și rege a văzut lumina zilei în palatul din Schönbrunn în 18 August 1830 din părinții principele Carol Francisc și principesa Sofia. — Mare influență a exercitat asupra educațiunii tânărului principe mamă-Sa, apoi profesorii săi Rauscher, generalul Hauslieb și savantul jurist Lichtenfels. — Tânărul principe — care tradase încă în frageda-i tinerețe însușiri sufletești deosebite — s'a distins mai cu seamă în însușirea repede a diferitelor limbi europene. — În anul 1848 când principele eră abia de 18 ani, vremurile viforoase se deslănțuiseră cu puterea lor apucând și pe tânărul principe cu ele. În războiul cu Sardinia, a avut ocaziune tânărul principe să dea dovadă, pe care a și dat-o în mod strălucitor de sângele său rece și curaj. — Nu trecu-se multă vreme după acest războiu și unchiul său împăratul și regele Ferdinand îl declară de majorean iar în 2 Decembrie 1848 abzice de Tron în favorul tânărului principe. Aceasta abzicere și schimbare de Tron însă displăcu poporului maghiar și nerecunoscându-o s'a rupt de legăturile cu Austria. Aceasta a fost cauza revoluțiunii, care o terminase Austria cu ajutor rusesc în favorul ei. — Au urmat apoi anii absolutismului, în cari concordatul cu papa dela anul 1855 s'ar putea numi ultima rămășiță a libertății. — Cunoscuta politică austriacă, căreia îi trebuia și o împărăteasă din familie aleasă, îl sili-se iar principele o aflase în persoana principesei bavareze Elisabeta, cu care s'a căsătorit la 24 Aprilie 1854.

După căsătorie, — M. Sa și-a dat toată străduința pentru lucrurile de stat și s'a ocupat foarte intensiv cu ele. În timpul acesta s'a întâmplat războiul cu Italia, care s'a finit cu predarea Lombardiei. — Căutând întraceste M. Sa să-și schimbe vederile autocratice, îi succede aceasta la anul 1867 când s'a împăcat și cu țara noastră. În acelaș an a avut loc la 8 Iunie cu o pompă deosebită încoronarea. — În domnia-i lungă a avut multe de suferit dar mai dureros la atins: moartea principelui Rudolf, la anul 1889, perderea ireparabilă a soției Sale Elisabeta la anul 1896 și uciderea moștenitorului de tron Ferdinand în 1914, care cea din urmă a fost și schinteia primă a focului grozav ce băntuie pe plaiurile Europei de 3 ani de zile.

Încât ne privește pe noi românii, datori suntem cu cea mai sinceră alipire față de Tron pentru că câtă vreme l-a ocupat regele Francisc Iosif I. am avut binefaceri deosebit de mari ca: încuviințarea metropoliei române la a. 1863., care apoi cu un an mai târziu a văzut lumina

zilei prin denumirea marelui Șaguna ca metropolit neatârnat de cineva. În anul 1868 asigură prin o lege specială (art. IX) existența metropoliei române, iar la 28 maiu anul 1869 împăratul și regele sancționează cea mai însemnată lege bisericească a noastră. „Statutul organic“ — Deatunci încoaci grija și protecția împărătească nu ne-a lipsit, și pentru aceasta poporul român din această țară, cu ochii plini de lacrimi ingenunchiază, rugându-se pentru odihna sufletului Maiestății Sale Francisc Iosif I.

În urma mortii Mai. Sale dignitarii țărilor au hotărât conchemarea dietei și a Reichsrathului de a luă măsurile pentru deputațiunile cari vor merge să condoleze în 27 nov. l. c. familia cesaro-regească.

Pregătiri de înmormântare.

Programul nu e stabilit definitiv, căci e pendent dela venirea domnitorilor streini: Până aici și-a anunțat participarea numai împăratul Wilhelm în fruntea principilor domnitori germani. Statele neutrale se vor reprezenta prin delegați extraordinari, iar armatele aliate prin delegații militare. Participarea dignitarilor de stat se va face pe baza principiului de partitate dintre Ungaria și Austria. Casa de jos și cea de sus ungară va depune coroană.

Luni seara la ora 9 $\frac{1}{2}$ va fi transportat sicriul din castelul Schönbrunn în biserica din Hofburg. Aici va celebra primatele ungar Csernoch cu clerul maghiar. Publicul va fi admis la catafalca dela 28 Nov. dimineața ora 8 până 30 Nov. la ora 12 m. În 30 Nov. la ora 2 d. a. pleacă conductul din Hofburg la biserica Sf. Stefan unde va sosi la ora 3. Aici va oficia prohodul primatele-cardinal din Viena, dr. Piffel. De aici va fi mutate rămășițele pământești în biserica Capucinilor din Hofburg în a cărei criptă va fi așezat lângă sicriul soției Sale Elisabeta și a fiului său Rudolf.

Participarea biserici noastre la înmormântare încă nu e stabilită.

P. S. S. d. episcop Ioan I. Papp va aduce prin cercular la cunoștința preoțimeii cele ce va avea să facă întru pomenirea marelui rege decedat precum și cele ce urmează prin schimbarea de Tron.

Înmormântarea regelui va fi Joia viitoare. După cum se anunță din Viena, înmormântarea Maiestății Sale va avea loc Joi în 30 Nov. n. Cu aceasta ocaziune va sosi la Viena împăratul Germaniei Wilhelm împreună, cu domnitorii celor mai multe state germane aliate nouă. Parlamentul Ungar va lua parte

la înmormântare în corpore, asemenea și casa magnaților, iar comitatele vor fi reprezentate prin câte doi trimiși. Doliul general va dura șase luni. Ceremonialul înmormântării va decurge după un program anumit. După luarea măsurilor de conservare a cadavrului, acesta va fi transportat din Schönbrunn în Hofburg, noaptea, de un echipaj tras de opt cățari, după un vechiu ceremonial spaniol. Încă în noaptea transportării, cadavrul va fi pus pe catafalc în capela de curte, unde va sta până în ziua înmormântării. După programul stabilit, mai întâi se vor prezenta la catafalcul înaltului defunct membrii casei domnitoare, apoi demnitarii curții, ministeriile și înalții dignitari, a cinciza zi începând și publicul mare. Sfințirea mortului va avea loc în biserica sf. Stefan din Viena, de unde va fi dus apoi și așezat spre vecinica odihnă în cripta ordului Capucinilor lângă credincioasa sa soție, regina Elisabeta.

Doliul orfanilor principelui Ferdinand.

Noul rege Carol a primit în decursul zilei o mulțime mare de condolențe, dar poate nici una nu a fost mai duiosă decât cea primită din Konopist, dela orfanii principelui Ferdinand cu textul următor:

Adânc consternați, de pierderea grozavă a noastră a tuturor și a Austriei întregi, primele noastre cugete urmate de iubire și credință aleargă spre noul rege. Iubiții noștri părinți, se vor ruga în ceri cerând iertare și binecuvântare pentru Maj. Sa. *Sofia, Maximilian, Eruest.*

Nu mai mic a fost doliul în Germania, unde în zilele din urma așteptau vești despre starea sanitară a Maj. Sale. Toți credeau că natura tare a Maj. Sale va învinge boala, când pe neașteptate sosi vestea tristă umplând inimile de durere și doliu.

Doliul Aradului. Publicul din Arad a primit cu adâncă consternație vestea tristă despre moartea regelui. Pe frontispiciul celor mai multe zidiri publice fâlfăia în suflul vântului de toamnă deja des de dimineață, flămură cernită. Poliția în conțelegere cu primarul orașului, a dat ordin, ca deocamdată, având în vedere doliul general — reprezentațiile la teatru și chinemotografe să se sisteze, în cafenele și restaurante să nu cânte muzică.

Un martor ocular despre agonia regelui.

Dignitarul care a fost de față în Schönbrunn, spune următoarele despre momentele din urmă ale regelui nostru: Maj. Sa. a murit moarte ideală. În ziua ultimă s'a așezat la masa sa de lucru la ora 7. Mai târziu a luat dejunul dar fără apetit. La ora 11 l-au vizitat medicul dr. Kerzl și prof. univ. Dr. Ortner

când, pentru prima oară, Maj. Sa s'a plâns de oboseală. La ora 7 a cerut să fie culcat.

Mâncare n-a voit să primească. La întrebarea medicilor a răspuns că să simte slab. La ora 8^{1/2} medicii constată că să apropie catastrofa. Preotul de curte Seidl îl împărtășește cu sfta cuminecătură, cetește rugăciunea muribunzilor.

Cele din urmă cuvinte ale regelui au fost: „Sum obosit!“ și peste câteva momente și-a dat sufletul. În câteva clipe după aceasta odaia în care a murit regele se umple de hohotul de plâns a membrilor familiei Domnitoare. Și astfel s-a stins Maj. Sa.

Primul pas al reginei Zita. După spusele unui personaj înalt, bine informat, regina Zita să se fi ocupat în timpul din urmă cu cel mai viu interes de chestia alimentării. Și-a luat informațiuni dela persoane competente în ale alimentării și e ferm decisă a se pune — folosindu-se de toată autoritatea ei în fruntea unei mari acțiuni, care are de scop alinarea îngrijorărilor pentru alimentarea populațiunii.

Pășirea pe tron a regelui Carol Franz Iosif. Încă în seara morții Maj. Sale, sau adunat dignitarii ambelor țării, cari numai au putut să ajungă în Viena — în sala mică a palatului din Schönbrunn. Așezați în semicerc au așteptat pe moștenitorul tronului, care apărând îmbrăcat în uniformă, a pășit până lângă masa din mijlocul salei, — pe care se afla crucea încunjurată de lumini aprinse. Atunci ministrul externelor baronul Burian îi aduce în mod oficios la cunoștință moartea Maj. Sale și i-și exprimă din partea sa și a celorlalți dignitari condolențele. Moștenitorul tronului i-i răspunde scurt prin câteva cuvinte. După aceea ministrul de externe închinându-se de trei ori îi adresează întrebarea, dacă e dispus a primi tronul a cărui moștenitor de drept este. Iar moștenitorul răspunde că după ce Dumnezeu s'a îndurat a chema la Sine pe Maj. Sa, el ca nepot a lui primește tronul ca o moștenire legală.

Să adresează apoi tuturor dignitarilor prezenți ca să-și împlinească datorința fieștecarele, și să înainteze propunerile numai Lui.

După aceste au purces la expedierea anunțurilor funebrele, tuturor statelor aliate și neutrale.

Numele noului regent. După informațiunea primită încoronarea noului rege va avea loc în jumătatea doua a lunii Dec. deci încă nainte de sf. Sărbători. Numele care-l pa purta va fi Carol ca rege al Ungariei al IV-lea iar ca împărat al Austriei I.

E foarte probabil însă ca din recunoștință față de defunctul împărat și rege va lua numele de: Carol Franz Iosif.

Jurământul de fidelitate al armatei. La porunca regelui comanda militară supremă a dispus, ca întreagă armata și flota să depună numai decât jurământul. Joi la ora 10 a. m. garnizoana din Arad s'a adunat în cetate, unde a depus jurământul de fidelitate noului rege. Asemenea și răniții și bolnavii din spitale, honvezimea, glotașii și gendarmii aflători în Arad.

Gramată.

Preasfințitul Sinod Episcopesc

al provinciei mitropolitane ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, din mila lui Dumnezeu și voința clerului și a poporului cea mai înaltă autoritate duhovnicească din biserica mitropoliei, și care astăzi constă din Preasfinții Lor, Episcopii Ioan al Aradului și Mirona al Caransebesului:

Facem cunoscut tuturor căroră se cuvine, că dupăce Cristos adevăratul Dumnezeu, cela ce în chipul limbilor de foc trimițând din cer pe preasfântul Duh peste sfinții săi învățăcei și apostoli, a așezat în sfânta sa biserică trepte și vrednicii superioare, alegând aceleași sfinte biserici apostoli, episcopi și păstori, dela cari îndreptătorii bisericii lui Dumnezeu și păstorii turmei lui Cristos prin punerea mânilor se făcură vrednici unii dela alții a fi părtași aceluiași daruri și dăruiri, și dupăce prin încetarea din viață a fericitului Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu, Arhidieceza ortodoxă română a Transilvaniei a rămas fără păstor și scaunul de mitropolit vacant, iară Venerabilul nostru Consistor mitropolitan, în temeiul dreptului și îndatoririi ce i-o dă legea fundamentală a bisericii noastre în §§. 156—157 din „Statul Organic“, a făcut toate pregătirile de lipsă și prescise pentru alegerea unui nou Arhiepiscop și Mitropolit:

Noi mai jos însemnații episcopi, având în vedere votul reprezentanților clerului și ai poporului din mitropolie, pronunțat în Congresul național-bisericesc electoral la 24 Iulie 1916, și luând în considerare cercetarea canonică făcută de Preasfințitul Sinod arhieresc încă la 11 Iunie 1902, am aflat, că alesul aceluiași cler și popor, iubitul de Dumnezeu arhimandritul *Vasilie Mangra*, vicar episcopesc și președinte al Consistorului ortodox român din Oradea-mare, care s'a distins și până acum prin tăria lui în credința ortodoxă și legea sfintei noastre biserici răsăritene și prin activitatea lui în slujbele sale de până acum, fiind

noi încredințați și despre neclătita lui credință și supunere cătră Majestatea Sa ces. și reg. Francisc Iosif I, cătră Preaînalta Casă domnitoare, precum și cătră legile patriei, este calificat pentru promovare la demnitatea de arhierău.

Astfel, dupăce elegerea lui de Arhiepiscop și Mitropolit fu preagrațios întărită de Majestatea Sa ces. și reg. cu preaînalta rezoluțiune de datul, Viena, 10 Septembrie n. 1916. Noi pe același iubitor de Dumnezeu Arhimandrit *Vasilie Mangra*, prin puterea dată Noauă dela Dumnezeu pe calea sfinților săi apostoli și ucenici, chemând darul Preasfântului Duh, l'am hirotonit în ziua de astăzi în biserica centrală ortodoxă din Oradea-mare (Nagyvárad) de arhierău, și prin aceasta gramată îl instituim de Arhiepiscop al Arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania, cu toate satele și orașele ce se țin acum, sau se vor ținea în viitor de această eparhie, și de Mitropolit al Românilor drept credincioși din Ungaria și Transilvania, prinind dela dânsul mărturisirea credinței și făgăduințele date în scris și cu cuvântul în fața bisericii și nădăjduind, că acelea toate le va ține și va observă, după ordinea canonică, cuvenita ascultare față de Preasfințitul Sinod Episcopesc.

Despre toate acestea dar emitem și îi dăm la mâna numitului Arhiepiscop și Mitropolit *Vasilie Mangra* această gramată, ca document despre aceea, că dânsul este investit cu demnitatea arhierască și cu jurisdicțiunea de Arhiepiscop al bisericii ortodoxe române din Transilvania și de Mitropolit al tuturor Românilor din Ungaria și Transilvania, având darul și puterea de a pune, după prescripțiile sfintei biserici răsăritene, cetitori, cântăreți, ipodiaconi, diaconi, preoți și protopopi la bisericile din Arhidieceza Transilvaniei, eventual egumeni eparhiali, după rândul ierarhic din provincia noastră mitropolitană, și a face în eparhia sa toate cele ce lui ca arhipăstor se cuvine spre edificarea duhovnicească a turmei sale. Totodată recomandăm tuturor celor din cinul preoțesc și călugăresc și întregului popor din Arhidieceza Transilvaniei, precum și din întreaga mitropolie, ca pe acelaș numit Arhiepiscop și Mitropolit de atare să-l cunoască și respecteze, iar în deosebi cei din Arhidieceza Transilvaniei să i se plece cu toată voia, săi arete în toate supunere și ascultare, ca fii sufletești, privindu-l și cinstindu-l ca pe Arhiepiscopul, învățătorul și păstorul lor, care este următorul sfinților apostoli ai lui Isus Hristos mântuitorul nostru, căruia i se cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea, întru toți vecii.

S'a dat din ședința Preasfințitului Sinod episcopesc al bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania, ținută în Oradea-mare (Nagyvárad), la 16/29 Octombrie 1916.

Ioan I. Papp m. p., Dr. E. Miron Cristea m. p.,
episcopul Aradului episcopul Caransebesului.

Examene.

Direcțiunea institutului pedagogic gr. or. rom. din Arad aduce la cunoștința celor interesați, că examenele pedagogice suplitoare de curs, de cvalificațiune de curs și de cvalificațiune finală se vor ținea în 15/28 decembrie ora 8 a. m. Aceia candidați cari au să facă examen întreg de curs, de cvalificațiune de curs ori de cvalificațiune finală au să se prezinte la direcțiune cu două zile mai înainte, adică în 13/26 decembrie pentru lucrările scripturistice și de lucru manual. Candidații au să-și ceară imediat admitere la examene în petit adjustat cu documentele reccurte și adresat direcțiunei, iar candidații aflători în serviciu militar să-și ceară dela superioritatea lor militară concediu de examen. Spre mai bună înțelegere se notează, că publicațiunea prezentă privește numai examenele restante din anul școlar 1915/16 și din anii anteriori. Elevii cari au prestat examenul depe anul școlar 1915/16, au să fie mai înainte înscriși pe anul școlar 1916/17 și vor fi admiși la examen numai la examenele generale din anul școlar 1916/17 ce se vor ținea în iunie, eventual la termenul ce l-ar admite mai înainte înaltul ministru de culte și instrucțiune publică.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului de preot din parohia de clasa II-a din Budinț tractul Belințului, să scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. O sesie parohială de 30 jughere pământ arător
2. Stolele legale.
3. Folosirea intra și estravilanului par., fiecare de câte 800□
4. Eventual ajutor dela stat.

Darea după sesie o solvește preotul.

Alesul preot e îndatorat să catehizeze școlarii gr.-or. rom. din parohie, fără vre-o remunerațiune.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt poștiți să-și aștearnă petițiile instruate conform dispozițiilor regulamentare și întrucât sunt în funcțiune, să acledă și atestat de servicii dela șeful respectiv, comitetului parohial din Budinț, pe calea oficiului protopresbiterial gr.-or. rom. al Belințului (Beleceze, Temes-megy) și sub durata concursului, să se prezenteze în vre-o Dumirecă, ori sârbătoare, în sf. Biserică, pentru a și arată desteritatea în cântare, tipic și eventual și în oratorie.

Să observe că alesul preot, e dator se asigure văduvei preotese și orfanilor rămași după reposatul preot venitul precizat în §-ul 26 din regulamentul pentru parohii.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu: *Gherasim Serb* protopresbiter.
1—3.

Pentru conferirea alor 4 burse de câte 200 cor. și a unei burse de 100 cor. din fundațiunea „Dimitrie F. Negrean și soții” se publică concurs cu termen de 30 zile

Concurenții vor alătura la ruagre:

1. Certifact de botez
2. Certificatul ultimului an școlar
3. Certificat de sărăcie

La conferirea bursei se prefer elevii născuți pe teritorul protopopiatului Beiuș și Vășcău.

Cerelile să se adreseze și să se trimită „Comitetului administrativ al fundațiunei Dimitrie F. Negrean și soții” Oradea-mare, Nagyvárad — Uri utca 6.

Vasilie Mangra

Comitetul administrativ

al fundațiunei Dimitrie F. Negreanu și soții.
1—3.

În baza ord. V. Consistor eparhial din Oradea-mare, No. 2154 B. 1915, pentru îndeplinirea postului de paroh în parohia de clasa II-a Bălaia, protopresbiteratul Peștesului, prin aceasta se publică concurs, cu termen de alegere pe 11/24 Decembrie 1916.

Beneficiile:

1. Casă parohială cu supraedificate și intravilan ~~de un jugher catastral.~~
2. Pământ parohial de 8 jughere, arător și fanaj.
3. Birul preotesc și stolele îndatinete.
4. Intregirea dotațiunei dela stat, cu drept câștigat la suma maximală.

Doritorii de a ocupa această parohie, să-și nanteze cererile de concurs, adresate comitetului parohial din Bălaia, Prea On. oficiu ppsc ort. român la Mezö-telegd, în termenul statutar, și cu stricta observare a §-lui 33 din Regulamentul parohial, să se prezente poporului din Bălaia, în cutare Duminecă ori sârbătoare, pentru dovedirea aptitudinilor în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protopresbiter.
1—3.

CRONICA.

Memoria reginei Elisabeta. Luni s'a oficiat în catedrala din Arad panahida pentru sufletul răposatei regine Elisabeta, la acest act de pietate au luat partea P. S. S. d. episcop cu membrii consistorului, institutul ped. teol. școala civilă de fete și școlile noastre elementare din localitate. După terminarea actului ritual a rostit profesorul Dr. Silviu Dragomir o cuvântare frumoasă despre virtuțile răposatei regine, și despre spiritul în care trebuie să crească tinerimea ca să fie fericită și folositoare neamului și patriei. Cuvântarea a imprimat adânci impresiuni asupra ascultătorilor.